

Informacja o działalności komitetu problemowego PAN w 2017 r.

Gabinet Prezesa
Polskiej Akademii Nauk
Warszawa

I. Informacje ogólne: KOMITET BADAŃ POLARNYCH PRZY PREZYDIUM PAN

I.1. Skład osobowy i struktura organizacyjna Komitetu:

Skład Prezydium Komitetu Badań Polarnych PAN:

Przewodniczący KBP PAN: prof. dr hab. Jacek Adam JANIA, Uniwersytet Śląski, Sosnowiec
Honorowy Przewodniczący KBP PAN: prof. dr inż. Krzysztof BIRKENMAJER
Zastępca Przewodniczącego: prof. dr hab. Andrzej GAŹDZICKI
Zastępca Przewodniczącego: dr hab. Piotr GŁOWACKI, prof. PAN
Sekretarz Naukowy: dr hab. MICHAŁ ŁUSZCZUK

Skład osobowy Komitetu Badań Polarnych PAN:

1. prof. dr hab. Magdalena BŁAŻEWICZ, Uniwersytet Łódzki
2. dr hab. Katarzyna CHWEDORZEWSKA, Instytut Biochemii i Biofizyki PAN, Warszawa
3. prof. dr hab. Ryszard M. CZARNY, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
4. dr hab. Wojciech DOBIŃSKI, Uniwersytet Śląski w Katowicach
5. prof. dr hab. Andrzej GAŹDZICKI, Instytut Paleobiologii PAN, Warszawa
6. dr hab. prof. PAN Piotr GŁOWACKI, Instytut Geofizyki PAN, Warszawa
7. prof. dr hab. Marek GRAD, czł. koresp. PAN, Uniwersytet Warszawski
8. dr Dorota GÓRNIAK, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
9. prof. dr hab. Aleksander GUTERCH, czł. rzeczywisty PAN, Instytut Geofizyki PAN Warszawa
10. dr hab. Piotr JADWISZCZAK, Instytut Biologii Uniwersytetu w Białymstoku
11. prof. dr hab. Jacek JANIA, Uniwersytet Śląski, Sosnowiec
12. prof. dr hab. Krzysztof JAŹDŻEWSKI, Uniwersytet Łódzki
13. dr hab. Monika KĘDRA, czł. AMU, Instytut Oceanologii PAN, Sopot
14. dr Małgorzata KORCZAK-ABSHIRE, Instytut Biochemii i Biofizyki PAN, Warszawa
15. prof. dr hab. Andrzej KOSTRZEWSKI, Uniwersytet im. A. Mickiewicza, Poznań
16. prof. dr hab. Krzysztof KRAJEWSKI, Instytut Nauk Geologicznych PAN, Warszawa
17. mgr Agnieszka KRUSZEWSKA, Instytut Biochemii i Biofizyki PAN, Warszawa
18. dr Maja LISOWSKA, Polskie Konsorcjum Polarne / Centrum Studiów Polarnych, UŚ, Sosnowiec
19. dr hab. Michał ŁUSZCZUK, Zakład Stosunków Międzynarodowych UMCS, Lublin
20. dr hab. prof. PAN Wojciech MAJEWSKI, Instytut Paleobiologii PAN, Warszawa
21. dr hab. inż. prof. AGH Maciej MANECKI, Akademia Górniczo - Hutnicza, Kraków
22. prof. dr hab. Andrzej MARSZ, Akademia Morska, Gdynia
23. prof. dr hab. Krzysztof MIGAŁA, Uniwersytet Wrocławski, Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego
24. prof. dr hab. Jerzy NAWROCKI, Państwowy Instytut Geologiczny – PIB, Warszawa
25. prof. dr hab. Tadeusz NIEDŹWIEDŹ, Uniwersytet Śląski, Sosnowiec
26. prof. dr hab. Maria OLECH, Uniwersytet Jagielloński, Kraków
27. prof. dr hab. Rajmund PRZYBYŁAK, Uniwersytet im. M. Kopernika, Toruń
28. dr hab. prof. UAM Grzegorz RACHLEWICZ, Uniwersytet im. A. Mickiewicza, Poznań
29. prof. dr hab. Stanisław RAKUSA-SUSZCZEWSKI, czł. koresp. PAN
30. prof. dr hab. Jacek SICIŃSKI, Uniwersytet Łódzki
31. prof. dr hab. Lech STEMPNIEWICZ, Uniwersytet Gdański
32. prof. dr hab. Kazimierz STRZAŁKA, czł. koresp. PAN, Uniwersytet Jagielloński, Kraków

33. dr Mateusz STRZELECKI, Uniwersytet Wrocławski
34. dr hab. prof. AM Anna STYSZYŃSKA, Politechnika Gdańska, Gdańsk
35. prof. dr hab. Andrzej TATUR, Uniwersytet Warszawski
36. dr hab. prof. PAN Waldemar WALCZOWSKI, Instytut Oceanologii PAN, Sopot
37. prof. dr hab. Jan Marcin WĘSŁAWSKI, Instytut Oceanologii PAN, Sopot
38. prof. dr hab. Bronisław WOJTUŃ, Uniwersytet Wrocławski
39. dr hab. Piotr ZAGÓRSKI, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
40. prof. dr hab. Wiesław ZIAJA, Uniwersytet Jagielloński, Kraków

Członkowie honorowi:

1. prof dr. hab. Krzysztof BIRKENMAJER, czł. rzeczywisty PAN
2. mgr Marek KAMIŃSKI, Invena S.A., Gdańsk
3. mgr Wojciech MOSKAL, Instytut Oceanologii PAN, Sopot
4. prof dr. hab. Kazimierz PEKALA
5. dr Seweryn Maciej ZALEWSKI, Instytut Geofizyki PAN, Warszawa

Zestawienie liczbowe:

liczba członków ogółem: **44**
członkowie honorowi: **5**

w tym członkowie PAN:

członkowie rzeczywisci PAN: **2**
członkowie korespondenci PAN: **3**

zatrudnionych w (jako głównym miejscu pracy):

członkowie:
jednostkach PAN: **11**
szkołach wyższych: **27**
instytutach badawczych¹: **1**
pozostałych: **5**

członkowie honorowi:

jednostkach PAN: **1**
szkołach wyższych: **0**
instytutach badawczych: **0**
pozostałych: **4**

Komisje lub zespoły (nazwy, przewodniczący); udział w ich składzie osób niebędących członkami Komitetu.

- 1) Zespół klimatologii i kriologii polarnej - prof. dr hab. Rajmund Przybylak**
udział w ich składzie osób niebędących członkami Komitetu: **5**
- 2) Zespół oceanologii oraz ekologii mórz polarnych - koordynator *ad hoc* dr hab. Waldemar Walczowski**
udział w składzie osób niebędących członkami Komitetu: **8** (tworzą Zespół Zadaniowy ds. Opinii i Rozwoju przy Zespole)
- 3) Zespół biologii i rozwoju polarnych krajobrazów lądowych - prof. dr hab. Maria Olech**
udział w składzie osób niebędących członkami Komitetu: **7**
- 4) Zespół geodezji, geofizyki i geologii obszarów polarnych - prof. dr hab. Aleksander Guterch**
udział w składzie osób niebędących członkami Komitetu: **4**
- 5) Zespół Nauk Społecznych i Historii Polskich Badań Polarnych - prof. dr hab. Ryszard Czarny**
udział w składzie osób niebędących członkami Komitetu: **17**

¹ instytuty badawcze w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych

² w tym 2 osoby – emeryci instytutów PAN

I.2. Zakres działania Komitetu.

Nadrzędnym celem działań Komitetu Badań Polarnych była konsolidacja i koordynacja działań środowiska naukowego badaczy polarnych w Polsce oraz stymulowanie badań naukowych ze szczególnym uwzględnieniem dużych programów i projektów międzynarodowych.

W związku z tym w 2017 r. realizowano najważniejsze zadania Komitetu:

- stymulowanie znaczącego udziału Polski w strategicznych światowych programach naukowych w Arktyce i Antarktyce (SCAR Priorities, IASC Strategy), poprzez ścisłe kontakty i współpracę z międzynarodowymi organizacjami i sieciami polarnymi, a zwłaszcza Arctic Science Ministerial oraz EU-PolarNet;
- aktywny merytoryczny udział w finalizacji prac nad Strategią polskich badań polarnych;
- opublikowanie, wspólnie z Polskim Konsorcjum Polarnym, „Narodowego Programu Badań Polarnych” oraz zaprezentowanie na międzyresortowym forum Grupy Roboczej ds. Polarnych przy MSZ „Polar Task Force” (grudzień 2017);
- działania na rzecz dalszej konsolidacji środowiska badaczy polarnych, m.in. w celu przygotowania innowacyjnych projektów badawczych w skali międzynarodowej;
- upowszechnienie dorobku polskich badań polarnych w formie organizacji międzynarodowej konferencji pt.: “Interdisciplinary Polar Studies in Poland” to Honor the 60th Anniversary of the Polish Polar Station in Hornsund, Svalbard, Arctic and the 40th Anniversary of the Arctowski Polish Antarctic Station, South Shetland Islands [Warsaw, Poland, at the Staszic Palace (Polish Academy of Sciences), 17 - 19 November 2017];
- wzmożenie upowszechniania wyników badań polarnych dla zrozumienia globalnych skutków zmian klimatu m.in. przez popieranie tworzenia muzeów – eksploratorów naukowych;
- stymulowanie współpracy pomiędzy uczelniami i instytutami PAN, bądź innymi jednostkami naukowymi oraz gospodarką, włączając w to służenie wiedzą ekspercką agendum rządowym RP oraz sektorowi gospodarczemu;
- wydawanie czasopisma o zasięgu międzynarodowym (kwartalnika) *Polish Polar Research* oraz innych wydawnictw periodycznych i okazjonalnych;
- popularyzacja w społeczeństwie wyników badań polarnych, zwłaszcza mających odniesienie globalne;
- reprezentowanie nauki polskiej w polarnych organizacjach międzynarodowych oraz na forach międzynarodowych – współorganizacja polskich wydarzeń na Arctic Circle 2017 (zob. <http://kbp.pan.pl/pl/aktualnoci/362-arctic-circle-reykjavik-2017>), w tym współudział w przygotowanie wystawy „Poland and the Arctic” (zob. ulotka: http://www.polarknow.us.edu.pl/wp-content/uploads/Arctic_Circle_Assembly_2017_broszura_polska.pdf);
- inicjowanie interdyscyplinarnych projektów badawczych krajowych i zagranicznych z odpowiednio silnym udziałem polskich zespołów naukowych;
- patronat naukowy oraz pomoc w rozwoju polskiej infrastruktury badawczej w arktycznych i antarktycznych obszarach polarnych w odniesieniu do polskich stacji naukowych oraz statków badawczych;
- wspieranie rozwoju naukowego młodych badaczy przez włączanie ich do działań Komitetu oraz patronat naukowy i wsparcie organizacji APECS Polska (Association of Polar Early Career Scientists);
- wspieranie inicjatyw informujących społeczeństwo o osiągnięciach i planach polskich badaczy z zakresu nauk polarnych, w tym aktualizacja i rozbudowa strony internetowej KBP PAN i udział nauk polarnych w wydarzeniach popularyzujących naukę.

I.3. Dane adresowe do korespondencji: adres pocztowy, adresy elektroniczne, telefon do kontaktów.

ul. Księcia Janusza 64,
01-452 Warszawa
tel.: 0-22 6915687
e-mail: kbp@igf.edu.pl

II. Zebrania Komitetu

II.1. Zebrania plenarne (data, najważniejsze omawiane problemy, w tym zebrania z referatami naukowymi).

II.1. Posiedzenia plenarne Komitetu

W związku z organizacją międzynarodowej konferencji pt. “Interdisciplinary Polar Studies in Poland” to Honor the 60th Anniversary of the Polish Polar Station in Hornsund, Svalbard, Arctic and the 40th Anniversary of the Arctowski Polish Antarctic Station, South Shetland Islands, w celu umożliwienia udziału Członków KBP PAN w tym wydarzeniu, oraz z okazji 40-lecia funkcjonowania Komitetu Badań Polarnych przy Prezydium PAN, podjęto decyzję, iż w 2017 roku ma mieć miejsce tylko jedno zebranie plenarne. Doszło do niego 17 listopada 2017 roku w Sali im. Marii Skłodowskiej-Curie w Pałacu Staszica w Warszawie. Posiedzenie składało się z części roboczej, zamkniętej, przeznaczonej wyłącznie dla Członków Komitetu oraz następującej po niej części uroczystej, otwartej dla wszystkich uczestników Konferencji IPSiP. W części roboczej Posiedzenia omówiono m. in. prace Komitetu od ostatniego Posiedzenia, współpracę z organizacjami międzynarodowymi, sprawy wydawnicze dotyczące zwłaszcza PPRes, a także bieżące sprawy. W części uroczystej miały miejsce wystąpienia Członków Komitetu a także zaproszonych gości, w tym poświęcone obu stacjom polarnym (rys historyczny, prowadzone projekty badawcze), jak również sylwetkom pierwszych budowniczych stacji i ich dorobkowi naukowemu.

II.2. Posiedzenia prezydium Komitetu

Ze względów organizacyjnych oraz oszczędności środków na podróże służbowe nie organizowano posiedzeń Prezydium, które (podobnie jak w latach poprzednich) swoje zadania efektywnie realizowało poprzez komunikację pocztą elektroniczną (e-poczta) i telefonicznie.

II.3. Posiedzenia komisji, sekcji, zespołów (liczba, w tym posiedzenia z referatami naukowymi).

Zespoły tematyczne powołane w ramach KBP PAN swą aktywność prowadziły głównie drogą elektroniczną, zaś spotkania ich członków odbywały się przy okazji innych wydarzeń. Opis działalności poszczególnych zespołów przedstawia się następująco:

1. Zespół klimatologii i kriologii polarnej – Przewodniczący prof. dr hab. Rajmund Przybylak

W 2017 r. praca Zespołu Klimatologii i Kriologii Polarnej (ZKiKP) była zogniskowana wokół ustalenia najważniejszych celów badawczych z zakresu meteorologii, klimatologii i kriologii, które powinny znaleźć się w przygotowywanej publikacji pt. *Strategia polskich badań polarnych*. Większość propozycji Zespołu została w tym dokumencie (opublikowanym w końcu 2017 roku) uwzględniona.

Z innych rodzajów działalności ZKiKP w roku sprawozdawczym wymienić należy aktywny udział w organizacji corocznej konferencji pt. *XXVII Seminarium Meteorologii i Klimatologii Polarnej*, która odbyła się w Toruniu w dniach 8-9 maja 2017 r. W trakcie Seminarium wygłoszono 17 referatów w czterech sesjach. Odbyło się też zebranie ZKiKP poświęcone sprawom organizacyjnym oraz ustaleniu priorytetów polskich badań polarnych w zakresie meteorologii i klimatologii na najbliższe lata, w celu ich umieszczenia w *Strategii polskich badań polarnych*. Członkowie ZKiKP wzięli też aktywny udział w wielu międzynarodowych konferencjach, z których warto wymienić trzy najważniejsze, o charakterze szeroko interdyscyplinarnym: *The Arctic Science Summit Week* w Pradze, *2017 Arctic Circle Assembly* w Reykjavíku oraz w *Interdisciplinary Polar Studies in Poland (IPSiP)* w Warszawie.

2. Zespół oceanologii oraz ekologii mórz polarnych – Przewodniczący Waldemar Walczowski prof. IO PAN

W roku 2017 nastąpiło rozszerzenie składu Zespołu Oceanologii i Ekologii Mórz Polarnych do 12 osób. Stworzono również Zespół Zadaniowy ds. Opinii i Rozwoju przy Zespole Oceanologii i Ekologii Mórz Polarnych KBP PAN, w skład którego wchodzi ośmioro naukowców z różnych ośrodków badawczych.

Członkowie Zespołu brali udział w pracach nad Strategią Polskich Badań Polarnych i nad przygotowaniem Narodowego Programu Badań Polarnych prowadzonych przez Konsorcjum Polarne.

W związku z dyskusją nad Narodowym Programem Badań Polarnych i kształtem przyszłych polarnych badań morskich, postanowiono dokonać przeglądu badań prowadzonych w różnych ośrodkach naukowych. Wspólnie z Sekcją Fizyki Morza przy Komitecie Badań Morza PAN, Zespół Oceanologii i Ekologii Mórz Polarnych zorganizował debatę 'Morskie Badania Polarne'. 27 lutego 2017 roku w siedzibie Instytutu Oceanologii PAN w Sopocie ponad 60 naukowców i praktyków z 20 polskich instytucji zajmujących się badaniami polarnymi dyskutowało miejsce nauki polskiej w światowych badaniach Arktyki i Antarktyki. W pierwszej części debaty dokonano prezentacji prac prowadzonych przez różne instytucje zaangażowane w morskie badania polarne. W drugiej części spotkania przedstawiono i dyskutowano ideę nowego statku badawczego dla badań polarnych.

Deбата zgromadziła nadspodziewanie dużą liczbę uczestników, dyskusja była intensywna. Dowodzi to potrzeby dialogu pomiędzy instytucjami i badaczami pracującymi w strefach polarnych i koordynacji prowadzonych badań. W rezultacie dyskusji uzgodniono wspólne oświadczenie. Najistotniejsze wnioski uwzględniające postulaty całego środowiska sformułowano następująco:

- Naukowe środowisko badaczy morza uznaje za priorytet budowę naukowego statku, który będzie operował w rejonie Arktyki Europejskiej. Projekt Oceania II przedstawiony na spotkaniu spełnia oczekiwania praktyków.
- Alternatywna koncepcja wykorzystania do tego celu jednostek przystosowanych do innych zadań (np. statku operującego w obszarze polskich działek dna oceanicznego) nie spełni żadnej z oczekiwanych funkcji statku badawczego dla obszarów polarnych.
- Niezwykle istotne jest zabezpieczenie potrzeb transportowo-zaopatrzeniowych dla funkcjonowania całorocznych i sezonowych stacji polarnych i grup naukowców prowadzących badania w Arktyce i Antarktyce.
- Logistyczne zabezpieczenie transportu ludzi i sprzętu na polskie stacje polarne może opierać się na wykorzystaniu statku badawczego w ograniczonym zakresie. Zadaniem statku badawczego powinno być, przede wszystkim, prowadzenie badań naukowych. Możliwość wykorzystania takiej jednostki do funkcji zaopatrzeniowych jest z natury rzeczy ograniczona i statek badawczy może spełniać jedynie rolę pomocniczą w transporcie sprzętu, żywności i ludzi w celu zaopatrzenia całorocznych stacji polarnych.

Wyniki debaty i wnioski dotyczące budowy przyszłego statku badawczego przedstawiono na zorganizowanym przez Instytut Geofizyki PAN w Warszawie spotkaniu z Sekretarzem Stanu MNiSW, prof. Ł. Szumowskim.

W roku 2017 członkowie Zespołu Oceanologii i Ekologii Mórz Polarnych zaangażowani byli w przygotowanie i uczestniczyli w szeregu spotkań, konferencji na poziomie krajowym i międzynarodowym oraz innych działań.

Najważniejsze z nich to:

- Organizacja rejsu AREX, corocznej oceanicznej ekspedycji arktycznej statku r/v Oceania;
- Uczestnictwo w dorocznych Sopockich Dniach Nauki, ekspozycje opisujące działalność arktyczną;
- Organizacja spotkania zarządu EuroArgo ERIC w IOPAN, Sopot;
- Organizacja spotkania grupy Arctic-Subarctic Ocean Fluxes (ASOF) w IOPAN, Sopot;
- Uczestnictwo w Arctic Science Summit Week w Pradze, prezentacja polskich badań arktycznych;
- Uczestnictwo w European Geosciences Union General Assembly 2017 w Wiedniu, prezentacja polskich badań arktycznych;
- Uczestnictwo w XXVII Sesji Meteorologii i Klimatologii Polarnej w Toruniu;
- Uczestnictwo w 6th Euro-Argo User Workshop, prezentacja polskiej aktywności w wykorzystaniu pływaków ARGO w Arktyce;
- Uczestnictwo w spotkaniu ArcticROOS w Bergen, prezentacja polskich oceanograficznych badań polarnych w 2017;

- Udział w konferencji Interdisciplinary Polar Studies in Poland, Warszawa
- Udział w Arctic Circle w Reykjavíku, współorganizacja Dnia Polskiego.

3. Zespół biologii i rozwoju polarnych krajobrazów lądowych – Przewodnicząca prof. dr hab. Maria Olech

W roku sprawozdawczym 2017 członkowie zespołu kontynuowali działania związane z opracowaniem narodowego programu Polskich badań Polarnych – części dotyczącej strategii polarnej (dokumentu dla decydentów), a także włączyli się do prac nad wstępną wersją drugiego dokumentu obejmującego plany i możliwości polskich instytucji w badaniach polarnych.

Członkowie zespołu przygotowali materiały i brali udział w kongresie Arctic Circle Assembly (13 – 15 X.2017) w Reykjavíku, na którym mocno zaznaczył się polski akcent. Udział Polski obejmował sesję plenarną „Poland and the Arctic” oraz sesje tematyczne, pokaz filmów i wystawę. Dzięki tej inicjatywie przedstawiono uczestnikom kongresu najważniejsze elementy historii oraz główne osiągnięcia polskich badań polarnych. Członkowie zespołu, podobnie jak w poprzednich latach, brali udział w wyprawach naukowych w rejonach polarnych, prowadzili bogatą działalność publikacyjną oraz uczestniczyli w wielu międzynarodowych i krajowych konferencjach.

Warto dodać, że w dziedzinie popularyzacji tematyki polarnej członkowie zespołu prowadzili działalność odczytową w szkołach i na uniwersytetach trzeciego wieku.

4. Zespół geodezji, geofizyki i geologii obszarów polarnych - Przewodniczący prof. dr hab. Aleksander Guterch

Członkowie zespołu uczestniczyli w pracach na przygotowaniu odpowiednich treści merytorycznych „Narodowego Programu Badań Polarnych”.

5. Zespół nauk społecznych oraz historii polskich badań polarnych - Przewodniczący prof. dr hab. Ryszard Czarny (sprawozdanie z działalności zespołu przygotował dr hab. Michał Łuszczuk).

W roku 2017 skład Zespołu pozostał niezmienny. Podobnie, jak w latach ubiegłych członkowie Zespołu swą aktywność naukowo-badawczą prowadzili w następujących głównych obszarach: działalność publikacyjna; reprezentowanie Polski w międzynarodowych gremiach badawczych i organizacyjnych; udział w konferencjach i sympozjach naukowych; przygotowywanie opinii i ekspertyz na zlecenie instytucji państwowych RP; udział w pracach nad Strategią polskich badań polarnych.. W 2017 aktywność w organizacjach międzynarodowych, w których uczestniczą członkowie Zespołu przejawiała się m.in. w: udziale dr hab. M. Łuszczuka na spotkaniu Social & Human WG IASC w Pradze (1-2 kwietnia 2017) i w Umea (10 czerwca 2017) oraz w seminarium eksperckim z cyklu Arctic Futures w Brukseli (20.11.2017). Warto podkreślić, iż M. Śmieszek została wiceprzewodniczącą powstałej wiosną 2017 grupy zadaniowej IASC ds. rozwijania kontaktów IASC z decydentami politycznymi *IASC Action Group on Communicating Arctic Science to Policymakers* (CASP), Cześć członków Zespołu jest zaangażowana w inicjatywy i publikacje *Thematic Network (TN) on Geopolitics and Security*. Ważnym wydarzeniem z zakresu arktycznych nauk społecznych i humanistycznych był w 2017 roku *The Ninth International Congress Of Arctic Social Sciences (ICAS IX)* pt. “People & Place” (Umea, Szwecja, 8-12.06.2017). Wzięło w nim udział 6 badaczy z polskich ośrodków, w tym 3 członków Zespołu. Podczas kongresu wybrano nowy skład IASSA Council, w tym także dr hab. Michała Łuszczuka. Małgorzata Śmieszek była moderatorem panelu plenarnego „Poland and the Arctic” podczas Arctic Circle. Niektórzy członkowie Zespołu również brali aktywny udział w spotkaniu Grupy Roboczej ds. Polarnych w Ministerstwie Spraw Zagranicznych dnia 8.12.2017 roku w Warszawie. Dwójka członków Zespołu znalazła się także w gronie założycieli Pracowni Interdyscyplinarnych Badań Europy Północnej i Arktyki powołanej w grudniu 2017 na Uniwersytecie Gdańskim.

III. Konferencje (debaty, dyskusje, inne formy spotkań naukowych)

III.1 Konferencje naukowe zorganizowane/ współorganizowane przez Komitet lub organizowane pod patronatem Komitetu:

Liczba ogółem w tym:

Nazwa konferencji data, miejsce	Organizator, współorganizatorzy, patronat	Rodzaj konferencji		Liczba uczestników		Liczba Wystąpień	Dofinans DUN (w zł)
		krajowa	mn.	ogółem	z zagranicy		
Interdisciplinary Polar Studies in Poland” to Honor the 60th Anniversary of the Polish Polar Station in Hornsund, Svalbard, Arctic and the 40th Anniversary of the Arctowski Polish Antarctic Station, South Shetland Islands	Komitet Badań Polarnych Instytut Geofizyki PAN Instytut Biochemii i Biofizyki PAN Centrum Studiów Polarnych - Krajowy Naukowy Ośrodek Wiodący – KNOW Patronat: Polska Akademia Nauk Minister Spraw Zagranicznych RP Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego International Arctic Science Committee Scientific Committee on Antarctic Research Association of Polar Early Career Scientists		międzynarodowa	154	15	50 referatów 32 postery	30 000 zł
Seminarium Klimatologii Polarnej, 8-9 maja 2017	Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu Komitet Badań Polarnych PAN	krajowa		40		18 referatów	0,- zł

W tabeli: liczba wystąpień – łączna liczba wszystkich rodzajów wystąpień konferencyjnych

III.2 Omówienie wyników konferencji z punktu widzenia jej znaczenia dla reprezentowanej przez Komitet dyscypliny naukowej.

Interdisciplinary Polar Studies in Poland” to Honor the 60th Anniversary of the Polish Polar Station in Hornsund, Svalbard, Arctic and the 40th Anniversary of the Arctowski Polish Antarctic Station, South Shetland Islands.

Celem konferencji było przedstawienie znaczenia polskich stacji naukowych dla badań polarnych w kontekście międzynarodowym, w związku z jubileuszami: 60-lecia założenia stacji polarnej w Hornsundzie, Arktyka, oraz 40-lecie założenia stacji im. H. Arctowskiego, Antarktyka, jak również prezentacja wyników najnowszych badań naukowych, a także dyskusja nad przeszłością, teraźniejszością oraz przyszłością polskich badań polarnych na tle nauki światowej.

Konferencja IPSiP była jedną z form upowszechnienia najnowszych wyników badań naukowych, prowadzonych w regionach polarnych w oparciu o polskie stacje polarne. Posłużyła wymianie wiedzy oraz nawiązywaniu nowych kontaktów dla prowadzenia wspólnych badań krajowych i międzynarodowych. Przykładem może być współpraca naukowa z wykorzystaniem nowego statku polarnego Peru oraz nawiązanie kontaktów z Brazylią w części dotyczącej automatyzacji i zasilania w energię automatycznych stacji geofizycznych. Konferencja miała, zdaniem uczestniczących w niej wybitnych naukowych autorytetów z zagranicy, bardzo wysoki poziom naukowy. Zwraca uwagę duży aktywny udział młodych badaczy (z referatami i posterami), którzy stanowili 25% uczestników. Ma to istotne znaczenie dla dalszego rozwoju nauk polarnych w Polsce. W konferencji udział wzięli przedstawiciele świata nauki, a także reprezentanci organizacji międzynarodowych, ministerstw, ambasad

oraz władz Polskiej Akademii Nauk. Szczegółowe sprawozdanie z Konferencji IPSiS zostało złożone do Biura Upowszechnienia i Promocji Nauki PAN.

IV. Inne formy działalności upowszechniającej i promującej naukę (opis)

(audycje i programy w radiu i telewizji, udział w festiwalach nauki, piknikach naukowych, wystąpienia w mediach elektronicznych, artykuły w prasie popularyzujące naukę itp. – dotyczy działań, w których bezpośrednio zaangażowany był Komitet lub jego struktury wewnętrzne).

- 1) Członkowie Komitetu udzielili w 2017 r. wielu wywiadów prasowych, telewizyjnych i radiowych.
- 2) Członkowie Komitetu byli autorami tekstów o charakterze popularno-naukowym. Szczególnie warto podkreślić wydanie dwujęzycznego magazynu PAN „Academia” pt. „Polska na biegunach”: <http://www.naukaonline.pl/news/item/3922-polska-na-biegunach-w-academii>
- 3) O konferencji IPSiP zostały poinformowane media: PAP (Nauka), Gazeta Wyborcza (Nauka), Rzecznik Prasowy Uniwersytetu Śląskiego oraz wybrane rozgłośnie radiowe.
- 4) Jedną z form systematycznej działalności upowszechniającej i promującej naukę było prowadzenie strony internetowej KBP PAN (<http://www.kbp.pan.pl/>). Strona jest uzupełniana bieżącymi informacjami dotyczącymi polskich badań polarnych.

V. Działania Komitetu na rzecz reprezentowanych dyscyplin naukowych/ problemu (opis)

V.1. Ocena stanu i potrzeb tych dyscyplin/problemów oraz instytucji naukowych; formułowanie zadań ważnych dla rozwoju nauki i gospodarki narodowej lub regionu; inspirowanie innych działań naukowych o charakterze interdyscyplinarnym, współpraca z organami i instytucjami naukowymi Akademii na rzecz wspierania rozwoju osób rozpoczynających karierę naukową; m.in. formułowanie priorytetów badawczych, ocena wydawnictw naukowych, opracowywanie i przedstawianie programów badawczych oraz standardów i kierunków kształcenia w zakresie reprezentowanych dyscyplin/ problemu objętych zakresem działania Komitetu, inne wynikające ze specyfiki działania Komitetu (dotyczy działań, w których podmiotem był Komitet lub jego struktury wewnętrzne, a nie poszczególne osoby).

Komitet Badań Polarnych PAN jest z natury jego powołania i roli komitetem interdyscyplinarnym, działającym w szerokim kontekście międzynarodowym. Zatem główną wartością aktywności komitetu jest stymulowanie otwierania nowych pól badawczych z zakresy problematyki na pograniczu dyscyplin lub wielodyscyplinarnych. Odzwierciedla się to następnie w rozwoju nowatorskich badań w obrębie zaangażowanych dyscyplin. Systematyczne i aktywne działania Komitetu Badań Polarnych PAN w poprzedniej kadencji, prowadziły do konsolidacji środowiska polskich badaczy polarnych z różnych ośrodków. Przyniosło to kolejne istotne rezultaty w roku 2017. Komitet zrealizował, wspólnie z Polskim Konsorcjum Polarnym inicjatywę przygotowania długofalowych planów naukowych w postaci Strategii polskich badań polarnych. Dokument ten stanie się ważnym elementem przygotowywanej polskiej polityki polarnej, jak również elementem definiującym polskie badania polarne w skali międzynarodowej. Działania merytoryczne w tym zakresie realizowane były poprzez Zespoły problemowe KBP. Celem Strategii jest przedstawienie najważniejszych kierunków badań, kluczowych problemów naukowych i priorytetowych zadań dla polskiego środowiska badaczy polarnych, w perspektywie dekady. Inicjatywa ta jest bardzo istotna dla efektywniejszego wykorzystania potencjału intelektualnego, doświadczenia i umiejętności zespołów naukowych oraz aparatury i infrastruktury, w kontekście rekonstruowanych aktualnie priorytetowych kierunków badań w Arktyce (Arctic Science Ministerial) i ustalonych już dla Antarktyki. Nauka polska uczestniczy w tych działaniach i formułowaniu programów długofalowych. Należy podkreślić, że wychodzimy do planowania z wyraźnie wyższego poziomu możliwości i potencjału niż przygotowując program narodowy dla lat 2002-2010 i przygotowując się do IV Międzynarodowego Roku Polarne. Opracowanie narodowych priorytetów badawczych w skali następnej dekady, we współpracy z Polskim Konsorcjum Polarnym było zatem priorytetem obecnej kadencji KBP PAN. Dokument (http://kbp.pan.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=359&Itemid=52&lang=pl) poza badaniami podstawowymi wskazuje obszary potencjalnie aplikacyjnych kierunków badań w obrębie wszystkich dyscyplin nauk polarnych. Ważnym elementem jest kształcenie i podnoszenie kompetencji kadry naukowej.

Komitet Badań Polarnych dąży do tego, aby objąć swoją pieczę i patronatem działania edukacyjne na różnych poziomach, podobnie jak popularyzację polskich wyników badań regionów polarnych. Nauki polarne są z definicji międzynarodowe i interdyscyplinarne. Można wyraźnie stwierdzić, że działania Komitetu Badań Polarnych PAN, członków Komitetu i instytucji współpracujących ściśle z Komitetem wyraźnie podniosły pozycję i prestiż międzynarodowy polskich badań polarnych w zakresie badań Arktyki i Antarktyki, a także pozycji kwartalnika *Polish Polar Research* wydawanego przez KBP PAN. W zakresie działalności na forum krajowym stwierdzono potrzebę wzmocnienia transferu wyników badań i osiągnięć polskich badań polarnych do społeczeństwa poprzez media i bezpośredni udział w popularyzacji poprzez publiczne wykłady, wykłady w szkołach, udział w festiwalach nauki, wystawach i poprzez inne formy upowszechniania wiedzy. Za bardzo ważne wydarzenie należy uznać Konferencję jubileuszową – „Interdisciplinary Polar Studies in Poland” to Honor the 60th Anniversary of the Polish Polar Station in Hornsund, Svalbard, Arctic and the 40th Anniversary of the Arctowski Polish Antarctic Station, South Shetland Islands. Można stwierdzić, że wspomniane najważniejsze elementy silnego rozwoju polskich interdyscyplinarnych badań polarnych, którym patronuje, stymuluje i aktywnie wspiera Komitet Badań Polarnych PAN, są nadal wyraźnym pokłosiem bardzo dużej aktywności naukowej w czasie Międzynarodowego Roku Polarnego – IPY (2007-2009). W prace IPY zostali szeroko włączeni młodzi naukowcy. KBP PAN od lat wspiera zorganizowany ruch młodych badaczy polarnych u progu kariery, skupionych w Association of Polar Early Career Scientists (APECS), który ma oddział w Polsce.

Nowym ważnym obszarem zaangażowania Komitetu i jego członków jest inicjatywa Arctic Science Ministerial – kolejne spotkanie w ramach tej międzynarodowej formy współpracy ministrów nauki z państw prowadzących badania arktyczne odbędzie się jesienią 2018 roku w Berlinie. Warto też podkreślić, iż Członkowie Komitetu w 2017 uzyskali nowe stanowiska w organizacjach międzynarodowych: Agnieszka Kruszevska została wybrana na wiceprzewodniczącą COMNAP, Małgorzata Korczak-Abshire została Convener of the Working Group on Ecosystem Monitoring and Management (WG-EMM) w ramach CCLAMR, zaś Michał Łuszczuk członkiem władz International Arctic Social Science Association (IASSA Council). Jacek Jania – Przewodniczący KBP PAN został mianowany przez Prezesa PAN przedstawicielem Polskiej Akademii Nauk do Europejskiej Rady Polarnej (European Polar Board), zastępując wieloletniego reprezentanta – Prof. Aleksandra Guterach.

V.2 Działalność ekspercka, opinie, oceny i konsultacje w roku sprawozdawczym.

V.2.1. Ekspertyzy²: zagadnienie/temat, wykonawca/współwykonawca, zleceniodawca lub jednostka wnioskująca, termin wykonania (rok rozpoczęcia i rok zakończenia) odbiorca, sposób wykorzystania, sposób upowszechniania, inne instytucje lub osoby, którym ekspertyza była przedstawiana (wykaz, opis).

- 1) Na zlecenie Departamentu Prawno-Traktatowego Ministerstwa Spraw Zagranicznych członkowie Zespołu Nauk Społecznych i Historii Polskich Badań Polarnych przedstawili ekspertyzę pt. Założenia polskiej polityki polarnej – część arktyczna. (realizacja: czerwiec-wrzesień 2016); wnioski z ekspertyzy przedstawiono podczas spotkania Grupy Roboczej ds. Polarnych w MSZ (8.12.2017). Dalsze prace nad założeniami będą kontynuowane w 2018 roku. Podobna ekspertyza została opracowana także w odniesieniu do Antarktyki.

V.2.2. Opinie, oceny i konsultacje (wykaz).

1. Członkowie KBP PAN przekazywali opinie, konsultacje i sprawozdania z polskiej działalności naukowej na wnioski i potrzeby Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP, zarówno w odniesieniu do Arktyki oraz w odniesieniu do członkostwa, jako Państwo Konsultatywne Traktatu Antarktycznego (Spotkanie Antarctic

---

² Jako ekspertyzy należy traktować wyłącznie opracowania analityczne przedstawiające stan problematyki stanowiącej przedmiot ekspertyzy, proponowane kierunki działań dla rozwiązania problemu, wraz z propozycjami zastosowań oraz wskazaniem adresatów i odbiorców, którzy te wnioski mogą wprowadzić i określeniem konkretnych efektów, jakie te rozwiązania mogą przynieść.

Treaty Consultative Meeting, ATCM XL - CEP XX, 22 May 2017 - 01 Jun 2017, Beijing, China). W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele MSZ i MNiSW.

- Przedstawiciele KBP PAN brali aktywny udział w przygotowaniu i prezentacji polskich badań polarnych w ramach Arctic Circle.

V. 3. Inne działania wynikające ze specyfiki działania Komitetu (opis).

VI. Działalność wydawnicza

VI.1

Wyszczególnienie	Tytuł publikacji Wydawca/współwydawca	Wydawnictwa w wersji: - drukowanej - elektronicznej	Nakład (w egz.)	Dofinans. ze środków DUN (w zł)
Wydawnictwa ciągłe (w tym czasopisma, np. miesięczniki, kwartalniki, inne periodyki)	Polish Polar Research (kwartalnik)/ Wydawca Komitet Badań Polarnych PAN	W wersji: drukowanej – tak elektronicznej - tak	120	24 094,34
Wydawnictwa zwarte (np. monografie, materiały pokonferencyjne, inne)	Book of Abstracts Wydawca IBB PAN/KBP PAN (Książka abstraktów na konferencję IPSiP)	Elektronicznej - tak	-	-
Pozostałe publikacje	Różne publikacje naukowe i popularyzatorskie związane z działalnością Zespołów problemowych KBP PAN			

VI.2. Omówienie działalności wydawniczej Komitetu w roku sprawozdawczym.

Polish Polar Research (PPRes) - kwartalnik Komitetu Badań Polarnych Polskiej Akademii Nauk publikuje od 1980 r. oryginalne artykuły naukowe prezentujące rezultaty badań prowadzonych w obszarach polarnych. Wszystkie artykuły są recenzowane i publikowane w języku angielskim. Polish Polar Research to czasopismo międzynarodowe, którego zakres tematyczny obejmuje nauki o Ziemi i nauki biologiczne. Skład Komitetu Redakcyjnego stanowi znaczące grono uczonych z polskich i zagranicznych ośrodków naukowych.

W roku sprawozdawczym 2017 wydano drukiem vol. 38 na który złożyły się 4 numery o objętości 491 stron. Opublikowano łącznie 24 artykuły, po 12 artykułów z zakresu nauk o Ziemi i nauk biologicznych, i jeden tekst *In memoriam*. Autorzy prac to w sumie 101 naukowców, w tym z 48 zagranicznych ośrodków naukowych. Złożone do redakcji prace były recenzowane przez 62 specjalistów, w tym 39 z zagranicy.

Wszystkie roczniki PPRes. począwszy od nr. 1/1980 są dostępne w internecie na www.polish.polar.pan.pl (za lata 1980-2010), na platformie www.degruyter.com/view/j/popore (od 2010) i <http://ppr.czasopisma.pan.pl/> (od 2011). Kwartalnik jest rejestrowany w międzynarodowych bazach: Science Citation Index Expanded, Journal Citation Reports/Science Edition, AGRICOLA, Biological Abstract, BIOSIS Previews, Cold Regions Bibliography, Current Antarctic Literature, EBSCO, Geological Abstracts, Polish Scientific Journals Contents-Agricultural and Biological, Sciences, Quarterly Review i Zoological Record.

Impact Factor za 2016 r. – 0,636 wg Journal Citation Reports/Science Edition (2017).

5-Year Impact Factor = 1,121

Punktacja MNiSzW – 20 pkt

VII. Aktywność międzynarodowa Komitetu (opis)

Współpraca Komitetu z organizacjami międzynarodowymi w zakresie reprezentowanej dyscypliny/problemu naukowego (m.in. pełnienie przez Komitet funkcji komitetu narodowego ds. współpracy z organizacjami naukowymi, współpraca z innymi międzynarodowymi organizacjami naukowymi, udział członków Komitetu we władzach, pracach komisji, komitetów itp. międzynarodowych organizacji naukowych.

1) International Arctic Science Committee (IASC) - Międzynarodowy Komitet Badań Arktycznych stanowi organizację pozarządową należącą do ICSU (International Council of Science). Siedzibą głównego Sekretariatu IASC jest Akureyri na Islandii. Obecnie do IASC należy 22 kraje. Polska jest członkiem od początku funkcjonowania organizacji (1991r.). Do 2017 roku funkcję Narodowego Reprezentanta w Radzie (Council) IASC pełnił Prof. J.A. Jania, zaś od posiedzenia Rady w kwietniu 2017 roku jest nim dr hab. M. Łuszczuk. Reprezentanci Polski (z wyboru) do grup roboczych: Prof. Ryszard Czarny, dr hab. Michał Łuszczuk – Social & Human Working Group; Prof. Rajmund Przybylak, dr hab. Ewa Łupikasz, – Atmosphere Working Group, Prof. Piotr Głowacki, Prof. Wiesław Ziaja – Terrestrial Working Group; Prof. Waldemar Walczowski, dr. hab. Monika Kędra – Marine Working Group; Prof. Krzysztof Migala, dr Mariusz Grabiec – Cryosphere Working Group. Reprezentacji Polski biorą aktywny udział w dorocznych posiedzeniach i aktywności za pomocą komunikacji elektronicznej. Posiedzenia Rady IASC (IASC Council) oraz grup roboczych IASC (IASC Working Groups) to spotkania o charakterze organizacyjno-decyzyjnym ukierunkowane na rozstrzygnięcie kluczowych spraw dla działania tej najważniejszej dla nauk arktycznych organizacji międzynarodowej. W 2017 roku spotkania te odbyły się w Pradze, Republika Czech.

W pierwszej kolejności odbyło się wspólne spotkanie członków Grup Roboczych IASC (IASC Joint Working Group Meeting), w ramach którego:

- przedstawiono laureatów konkursu o stanowiska stypendystów tzw. IASC Fellows (młodych badaczy zapraszanych do pracy w grupach roboczych IASC na okres 1 roku). Należy podkreślić, iż koordynatorem tego bardzo ważnego programu IASC jest dr Maja Lisowska, która będąca członkiem Sekretariatu IASC realizuje swoje zadania na Wydziale Nauki o Ziemi Uniwersytetu Śląskiego w Sosnowcu, dzięki wsparciu ze strony Centrum Studiów Polarnych KNOW i Polskiego Konsorcjum Polarnego.
- odbyła się dyskusja nad projektem Strategii IASC; dokument ten powstawał na przestrzeni ostatnich miesięcy i stanowi próbę określenia misji i zadań IASC w perspektywie najbliższych 5 lat. Podczas plenarnej dyskusji zwrócono uwagę na konieczność doprecyzowania i skonkretyzowania niektórych fragmentów projektu, jednocześnie należy uznać, iż spotkał się on z pozytywnym przyjęciem uczestników spotkania. Treść projektu wydaje się być korzystna z punktu widzenia dalszego rozwoju udziału Polski w działalności IASC.
- podjęto dyskusję na temat konieczności ustalenia przez grupy robocze ich własnych planów aktywności w kontekście strategii (tzw. work plans); mają to być jednostronicowe dokumenty (przygotowane przed jesienią 2017), które być może zostaną inkorporowane do finalnej wersji Strategii IASC;
- przedstawiono sprawozdania z projektów interdyscyplinarnych (tzw. cross-cutting Project), które były finansowane przez IASC w 2016 roku (BEPSII, Arctic SES, MOSAIC, SAIF); następnie odbyła się wstępna dyskusja nad rozwojem wspierania przez IASC tego typu projektów (np. na jakich zasadach je oceniać). W dalszej kolejności przedstawiono 2 wnioski o finansowanie (MOSAIC, Arctic In Rapid Transition).

Następnie odbyły się posiedzenia poszczególnych grup roboczych, w ramach których m.in. dokonywano wyborów nowych władz, zatwierdzano budżety, dyskutowano i określano plany robocze na kolejne 3-5 lat, jak też ustalano zasady udziału w projektach interdyscyplinarnych.

Następnego dnia obrad odbyło się całonocne posiedzenie Rady IASC (IASC Council). W ramach części przedpołudniowej:

- przyjęto protokół posiedzenia w Fairbanks (2016), sprawozdanie prezydent IASC S. Barr oraz sprawozdanie Sekretarza Wykonawczego IASC Allana Pope, który rozpoczął pełnienie swej funkcji z początkiem 2017 roku wraz z przeniesieniem sekretariatu IASC do Akureyri, Islandia.

- podjęto na forum Rady dyskusję nt. projektu Strategii IASC; jak zreferował to wiceprezydent IASC L. Hinzman, celem Strategii jest podjęcie przez IASC działań umożliwiających realizację trzech nadrzędnych celów naukowych wypracowanych w ramach ICARP III (1. Rola Arktyki w systemie globalnym; 2. Przewidywanie przyszłej dynamiki klimatu oraz reakcji ekosystemów; 3. Lepsze rozumienie podatności i odporności środowiska i społeczeństw Arktyki), wprowadzenie przez grupy robocze bardziej spójnych ram swej pracy (work plans), jak też rozwinięcie zaangażowania się państw członkowskich IASC; dyskusja miała mało polemiczny charakter, bardziej polegała na wyrażaniu wątpliwości odnośnie poszczególnych treści dokumentu; nie podjęto wiążących decyzji, a prace nad dokumentem będą kontynuowane, tak by mógł on zostać przyjęty na posiedzeniu w 2018 roku.
- dokonano prezentacji tegorocznych laureatów IASC Fellowship; tą część prowadziła dr M. Lisowska, co stanowiło okazję do wykazania wkładu Polski w działalność IASC; po prezentacji miała miejsce krótka debata nt. możliwości uregulowania współpracy IASC z laureatami wcześniejszych edycji konkursu (pomysł sieci alumnów projektu).
- uroczystość zostało podpisane porozumienie między IASC a Centrum Studiów Polarnych i Komitetem Badań Polarnych PAN dotyczące dalszego funkcjonowania (do końca 2018r) sub-sekretariatu IASC w Polsce w zakresie koordynacji ISC Fellowship Programme. Ze strony polskiej dokument podpisał Prof. dr hab. Jacek Jania, zaś IASC reprezentowała Susan Barr.

Kolejna część obrad poświęcona została funkcjonowaniu grup roboczych IASC. Ich przewodniczący zreferowali najpierw przebieg obrad grup poprzedniego dnia, odnosząc się szczególnie do kwestii planów pracy, kwestii finansowania i organizowania projektów interdyscyplinarnych (cross-cutting project); w toku dyskusji ustalano, iż dokonana zostanie alokacja środków z odrębnego funduszu IASC na tego typu projekty do budżetów poszczególnych grup roboczych, które tym samym staną się bardziej odpowiedzialne za przygotowywanie w pełni interdyscyplinarnych projektów; podczas debaty zgłoszony został problem pewnych „luk” w zakresie niektórych dyscyplin w niektórych grupach roboczych (niektóre tematy badawcze są w związku z tym niejako poza obszarem zainteresowania IASC). Postulowano, aby przy nominowaniu nowych delegatów do grup roboczych dokonywać analizy i konsultacji potrzeb grupy roboczej pod kątem wypełniania istniejących być może w niej „luk”. Na zakończenie sesji przedpołudniowej podpisano porozumienie o współpracy między IASC a UArctic (Uniwersytetem Arktycznym) oraz IASSA (Międzynarodowym Stowarzyszeniem Arktycznych Nauk Społecznych). Dodatkowo Sekretarz Allan Pope przedstawił wykaz wszystkich tego typu umów ze wskazaniem okresu ich trwania.

Popołudniowa część obrad IASC Council (po oficjalnych podziękowaniach dla dotychczasowych członków Sekretariatu, którzy zakończyli swą pracę w 2016 roku) dotyczyła rozważania projektów i podjęcia decyzji odnośnie utworzenia grup zadaniowych (action groups) IASC, które mają wypracować propozycje rozwinięcia współpracy IASC na trzech polach: (1) w zakresie wzmocnienia komunikacji między nauką a decydentami politycznymi (referowała Małgorzata Śmieszek z Lapland University); (2) w zakresie rozwoju współpracy z przedstawicielami ludów rdzennych (ref. Gail Fondhal, SHWG) oraz (3) w zakresie kooperacji między nauką a biznesem (ref. L. Hinzman). O ile projekty (1) i (3) zostały zaakceptowane, to projekt (2) ma zostać dopracowany i dopiero później podjęta zostanie decyzja w tym zakresie.

W dalszej kolejności Rada zapoznała się z raportem dotyczącym International Science Initiative in the Russian Arctic, współpracy IASC z SAON oraz nt. Arctic Observing Assessment Framework.

W ostatniej – zamkniętej części posiedzenia Delegacji do Rady IASC zostali zapoznani ze sprawozdaniem finansowym za 2016 r., propozycją budżetu na 2017 i na 2018. Wszystkie dokumenty zostały przyjęte. Ponowiono propozycję, aby państwa płacące obniżone składki członkowskie zdecydowały się na wpłaty składek w regularnej wysokości – kwestia ta dotyczy również Polski, która z uwagi na swój wysoki potencjał badawczy nie jest przez Komitet Wykonawczy IASC postrzegana jako kraj uprzywilejowany w zakresie redukcji składki. W dalszej części obrad podjęto decyzje dotyczące reguł przyznawania medalu IASC, m.in. liberalizując wymóg, aby wniosek zgłaszało 5 osób (od przyszłego roku mogą to robić 3 osoby), utrzymano jednak zasadę, iż medal jest przyznawany nie za jedno przełomowe osiągnięcie, lecz ma być uhonorowaniem wieloletniego dorobku i zaangażowania badacza. Rada zapoznała się także z postępami w pracach nad spotkaniami ASSW w 2018

(Davos) i 2019 (Archangielsk), jak również przyjęła propozycję Islandii, aby ASSW 2020 odbył się w Akureyri..

2) Scientific Committee on Antarctic Research (SCAR) - SCAR stanowi organizację pozarządową należącą do ICSU (International Council of Science), z siedzibą w Cambridge (Wielka Brytania). Polska została przyjęta do SCAR jako 13 państwo w 1978 r. w oparciu o prowadzone badania naukowe w Antarktyce i założenie stałej Polskiej Stacji Antarktycznej im. H. Arctowskiego na Wyspie Króla Jerzego w Antarktyce Zachodniej w 1977 r. Obecnie rodzina SCAR obejmuje już 43 kraje. Członkostwo w SCAR stwarza możliwości polskim naukowcom wpływania na światową politykę naukową w badaniach Antarktyki. Narodowymi delegatami do SCAR są dr hab. Wojciech Majewski, prof. IPal PAN oraz dr hab. Robert Bialik, prof. IBB PAN.

Spotkania SCAR odbywają się co dwa lata. Najbliższe obrady odbędą się w przyszłym roku w Davos w Szwajcarii w ramach konferencji POLAR2018 – SCAR & IASC Conference w dniach 15-26 czerwca. Wniosek w sprawie udziału polskich delegatów został złożony do PAN w 2017 r. W b.r. odbyły się natomiast spotkania robocze XIIth SCAR Biology Symposium w Leuven, Belgia w dniach 10-14 lipca i Past Antarctic Ice Sheet Dynamics (PAIS) Conference w Trieście, Włochy w dniach 10-15 września. Wzięły w nich udział cztery osoby z kraju. W 2017 r. Polska była po raz pierwszy reprezentowana w pracach SOOS (Southern Ocean Observatory System). Na spotkaniu, które odbyło się w Bremerhaven w dniach 10-13 czerwca, zaprezentowana została działalność Stacji Arctowskiego w zakresie prowadzonych monitoringu i pomiarów długoterminowych. Przedstawicielem naszego kraju w tej organizacji został prof. Piotr Kukliński (IO PAN). Po 17 listopada b.r. pracę dla SCAR zakończy executive director dr Jenny Baeseman. Obecnie trwa rekrutacja jej następcy. W przyszłym roku planowana jest zmiana zasad finansowania SCAR przez kraje członkowskie. Może się to wiązać z podniesieniem składek członkowskich. Polska roczna składka wynosi obecnie 12,4 tys. USD (kategoria D).

Komitet Badań Polarnych PAN przygotowuje raporty dla SCAR zawierające spis polskich przedstawicieli współpracujących z tą organizacją a także rezultaty polskich badań naukowych w Antarktyce. Są one dostępne na stronie internetowej SCAR <http://www.scar.org> oraz stronie Komitetu Badań Polarnych PAN www.kbp.pan.pl/raporty. Obecnie polskie badania biologiczne i w zakresie nauk o Ziemi prowadzone są przede wszystkim w oparciu o Polską Stację Antarktyczną im. H. Arctowskiego. W sezonie antarktycznym 2017/2018 na naszej stacji pracuje już 42. Polska Wyprawa Antarktyczna.

3) European Polar Board /European Science Foundation (EPB) - Europejska Rada Polarna

Polskim Reprezentantem w EPB jest od 2017 roku Prof. Jacek Jania, który zastąpił Prof. Aleksandra Gutercha. Aktualnie, członkami są przedstawiciele 17 państw europejskich: Austria, Belgia, Bułgaria, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Niemcy, Włochy, Holandia, Norwegia, Polska, Portugalia, Hiszpania, Szwecja, Szwajcaria, Wielka Brytania. W 2017 roku EPB uzgodniła ostatecznie i opublikowała "The EPB Strategy 2017-2022" - dokument definiujący wizję, misję i cele działań. Z pewnością przysłuży się to konsolidacji i wzmocnieniu Rady jako lidera w europejskiej i międzynarodowej społeczności polarnej.

4) Forum of Arctic Research Operators (FARO) - Forum Operatorów Badań Arktycznych - Obecnie

organizacja, której siedziba znajduje się w Danii (Department of Bioscience, Aarhus University) zrzesza 20 krajów członkowskich. Warto podkreślić, iż reprezentant Polski dr hab. P. Głowacki, prof. IGF PAN w kwietniu 2017 został wybrany na Członka ExCom (Zarządu) FARO. W 2017 odbyły się 3 spotkania z jego udziałem: 1.04 General Assembly, Praga Czeska Republika, 15.10 i 21.11 telekonferencyjne posiedzenie Zarządu.

W trakcie dorocznego Walnego posiedzenia FARO, było obecnych 29 osób reprezentujących 14 państw (Chiny, Dania, Finlandia, Francja, Japonia, Kanada, Korea, Niemcy, Polska, Portugalia, Szwecja, Wielka Brytania, Włochy, USA). W otwartej części posiedzenia (przed obiadem) po sprawozdaniu przewodniczącego J. Drummonda z bieżących działań podejmowanych od ostatniego posiedzenia w Fairbanks, każdy z krajów przedstawił raport z podejmowanych działań w Arktyce w poprzednim roku, w trakcie tej sesji przedstawiono prezentację pt. „Polish activity in Svalbard – Report from 2016”. W części popołudniowej zostało zaprezentowanych osiem projektów mocno związanych z aktualnymi i przyszłymi zadaniami FARO, w tej części zebrani obejrzeli film promujący projekt EDU-ARCTIC, którego Polska jest koordynatorem. W wieczornej zamkniętej części posiedzenia odbyły się, ze względu na upływ kadencji wybory nowych członków do Zarządu FARO, gdzie w miejsce Uwe Nixdorfa z Niemiec wybrano Piotra Głowackiego, a w miejsce Brytyjczyka Jennifer Mercer z USA. Przyjęto też preliminarz budżetowy na rok 2017 oraz plany obchodów 20-letniej FARO w trakcie posiedzenia w Davos w Szwajcarii w roku 2018. W trakcie dyskusji nad aktualnym

statusem państw członkowskich i państw obserwatorów zrzeszonych w FARO przyjęto jednogłośnie polski wniosek dotyczący, co najwyżej 3-letniego statusu obserwatora, gdzie w tym okresie dane państwo musi podjąć decyzję o staniu się pełnoprawnym członkiem i opłacaniem składki, jeśli to nie nastąpi zostaje ono skreślone z listy tej organizacji. Ze względu na oszczędności w budżecie zdecydowano o pozostawieniu rocznej składki członkowskiej na niezmiennym poziomie, czyli 1,5 tys. USD. W programie dziania na najbliższy rok znalazł się zapis o zwiększeniu roli FARO przy wdrażaniu nowych międzynarodowych programów naukowych oraz przygotowania dla partnerów aktualnej informacji o przepisach i zaleceniach (tzw. Risk Management) dotyczących prowadzenia w Arktyce na obszarach będących w jurysdykcji państw posiadających terytoria w Arktyce.

5) International Permafrost Association (IPA)- Międzynarodowe Stowarzyszenie Zmarzlinoznawstwa, przedstawiciel Polski - Prof. Rajmund Przybylak (UMK Toruń). Obecność czynna w IPA pozwala na zapoznanie się z aktualnym stanem badań dotyczących permafrostu na świecie, wpływania na priorytetowe przyszłe kierunki badań, poznanie czołowych liderów zespołów badawczych. Badania permafrostu w kontekście globalnego ocieplenia są coraz bardziej niezbędne i pilne, ze względu na zawarty w nim w dużych ilościach metan w postaci zamrożonej, który jest ważnym gazem cieplarnianym. Na początku stycznia zostanie przesłany do siedziby IPA raport roczny z działalności polskich badaczy w zakresie badań permafrostu i warstwy aktywnej w 2017 r. Śledząc te raporty zauważyć można rosnące z roku na rok zainteresowanie się polskich badaczy ww. problematyką. Ten raport, jak i raporty z poprzednich lat, będzie/są dostępne na stronie <http://ipa.arcticportal.org/publications/ipa-country-reports>). Są one niezwykle przydatne do prezentacji polskich osiągnięć w zakresie badań permafrostu, a tym samym także ich promocji. W 2017 r. nie odbyło się żadne spotkanie Rady IPA, będą one miały miejsce w czerwcu 2018 r. w czasie 5th EUCOP Conference, która odbędzie się w Chamonix we Francji.

6) Council of Managers of National Antarctic Programs (COMNAP) - Rada Menadżerów Narodowych Programów Antarktycznych. Rada Menadżerów Narodowych Programów Antarktycznych – coroczne XXIX walne zgromadzenie COMNAP – Rady Menadżerów Antarktycznych Programów Narodowych odbyło się w dniach 31 lipca - 2 sierpnia 2017 w Brnie, Republika Czeska. Państwa zaangażowane w działalność COMNAP mają za zadanie współpracować w zakresie wsparcia i rozwiązań logistyczno-operacyjnych w rejonie antarktycznym. Spotkanie obejmowało sesje plenarne, spotkania grup eksperckich oraz warsztaty. W spotkaniu COMNAP AGM wzięło udział 29 z 30 reprezentantów krajów członkowskich Układu Antarktycznego. Ekwadorski Program Antarktyczny przesłał przeprosiny z powodu nieobecności na zgromadzeniu walnym. W spotkaniu ze strony Polskiej uczestniczyli: Dyrektor ds. Administracyjnych IBB PAN Agnieszka Kruszewska pełniąca jednocześnie funkcję Menadżera Polskiego Programu Antarktycznego oraz dr Dariusz Puczko – Koordynator ds. logistyki polarnej. Oprócz delegatów Państw Antarktycznych w posiedzeniu COMNAP wzięli udział zaproszeni obserwatorzy Antarktycznych Programów Narodowych Kanady, Malezji oraz Portugalii, delegacja reprezentująca SCAR (The Scientific Committee on Antarctic Research), delegacja reprezentująca sekretariat Układu Antarktycznego, delegacja reprezentująca CEP (The Committee for Environmental Protection), a także delegacja reprezentująca IAATO (The International Association of Antarctic Tour Operators), FARO (Forum of Arctic Research Operators), INTERACT (the International Network for Terrestrial Research and Monitoring in the Arctic), EU-PolarNet i EPB (European Polar Board). Przedstawiciele Narodowych Programów Antarktycznych przedstawili i przedyskutowali informacje dotyczące naukowego sezonu antarktycznego 2017-2018. Zostało zaprezentowane nowe wydawnictwo Katalog Stacji Antarktycznych COMNAP oraz postępy w pracy nad bazą infrastruktury antarktycznej. Grupa Ekspertów ds. Bezpieczeństwa COMNAP przeprowadziła specjalną dyskusję na temat aktywności w powietrzu, która koncentrowała się na bezpieczeństwie zdalnie sterowanych statków powietrznych (RPA - Remotely Piloted Aircraft) oraz wymianę informacji na temat naszego stanu wiedzy na temat reakcji przyrody na działanie RPA. Shipping Expert Group dyskutowała nad praktyczną implementacją Kodu Polarnego w ramach Międzynarodowej Organizacji Morza (IMO) i uzgodniła dalszy rozwój systemu informacji w czasie rzeczywistym statków polarnych z rozrzedzeniem o informacje o samolotach. System ma na celu zoptymalizowanie przepływu zasobów w celu wspierania międzynarodowej koordynacji naukowej oraz w sytuacjach awaryjnych. COMNAP kontynuuje znaczące prace nad zagadnieniami dotyczącymi środowiska naturalnego, a na wspólnym spotkaniu komitetów wykonawczych COMNAP i SCAR, które odbyły się obok zgromadzenia walnego, było

porozumienie w sprawie zaktualizowania list kontrolnych gatunków obcych. Grupa Ekspercka ds. Biologii i Medycyny Człowieka spotkała się na sesji i poprowadziła dyskusję na temat zarządzania kryzysowego.

Dodatkowo odbyły się otwarte warsztaty "Stacje sezonowe i oddalone obozy namiotowe", które skupiły się na najlepszych praktykach dotyczących wymagań / rozwiązań dotyczących energii i technologii, szkolenia kadr i zarządzania środowiskowego. Warsztaty te odbyły się w bezpośrednim wyniku rezultatów projektu Antarctic Roadmap Challenges COMNAP.

Profesor Kazuyuki Shiraishi z Japońskiego Narodowego Instytutu Badań Polarnych (NIPR) zakończył trzyletnią kadencję na stanowisku przewodniczącego COMNAP i ogłosił o przejściu na emeryturę jako dyrektor generalny NIPR. Dr Kelly Falkner, dyrektor Biura Programów Polarnych US National Science Foundation, została wybrana na przewodniczącą COMNAP na trzyletnią kadencję. Agnieszka Kruszevska, Zastępca Dyrektora do Spraw Administracyjnych, Instytut Biochemii i Biofizyki PAN, Przewodnicząca Polskiego Konsorcjum Polarnego oraz Uwe Nixdorf z Instytutu Alfreda Wegenera (Niemcy) zostali wybrani na wiceprzewodniczących COMNAP na trzyletnią kadencję.

7) Scientific Committee of the Commission for the Conservation of Antarctic Marine Living Resources (SC-CCAMLR) - Komitet Naukowy Konwencji o Zachowaniu Żywych Zasobów Morskich Antarktyki W zakresie udziału Polski w pracach międzynarodowej organizacji SC-CCAMLR, członkowie Komitetu Badań Polarnych pełnią funkcje doradcą w stosunku do Ministerstwa Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej dotyczącej rejonu Konwencji o Zachowaniu Żywych Zasobów Morskich Antarktyki (CCAMLR).

Przedstawicielem Polski na dwóch spotkaniach CCAMLR w roku 2017, które odbyły się w dniach 10-14 lipca w Buenos Aires (Argentyna) oraz w dniach 16-20 października 2017 r., w Hobart (Australia) była Pani dr inż. Małgorzata Korczak-Abshire, pełniąc rolę doradcy Ministerstwa Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej. Strona Polska na w/w spotkaniach wykazała się następującą aktywnością:

Dostarczono następujące dane do bazy CEMP:

- *Pygoscelis adeliae* (parametry A3, A6A, A7), LRP, sezon 2016/17
- *Pygoscelis papua* (parametry A3, A6A, A7), LRP, sezon 2016/17
- *Pygoscelis antarcticus* (parametry A3, A7), LRP, sezon 2016/17
- mapa rozmieszczenia grup lęgowych ww. gatunków pingwinów w kolonii Lions Rump.

Dane zostały zebrane i opracowane przez pracowników Instytutu Biochemii i Biofizyki PAN przy wykorzystaniu Polskiej Stacji Antarktycznej im. H. Arctowskiego oraz refugium Lions Rump CEMP site usytuowanych na Wyspie Króla Jerzego, Szetlandy Południowe. Stanowiły podstawę do przygotowania raportu (Sekretariat CCAMLR) nt. tendencji w populacjach gatunków wskaźnikowych zależnych od kryla oraz ich kondycji.

Ponadto strona Polska wraz z partnerami, zgłosiła następujące dokumenty:

- WG-EMM-17/03 New possibilities of krill-dependent indicator species monitoring - UAV survey in Subarea 48.1. M. Korczak-Abshire, A. Zmarz, M. Rodzewicz, R. Storvold, M. Kycko, I. Karsznia, A. Kidawa, K. J. Chwedorzewska
- WG-EMM-17/07 Progress report of the CEMP Special Fund overwinter penguin tracking project. J. Hinke, G. Watters, M. Santos, Korczak-Abshire M., G. Milinevsky, V. Lytvynov
- WG-EMM-17/16 Progress report of the CEMP camera network in Subarea 48.1. J. Hinke, G. Watters, M. Santos, M. Korczak-Abshire, G. Milinevsky, V. Lytvynov, A. Barbosa, C. Southwell, L. Emmerson
- WG-EMM-17/10 Progress report of the CEMP Special Fund project to develop an image processing software tool for analysis of camera network monitoring data. C. Southwell, L. Emmerson, K. Newbery, J. Hinke, G. Watters, M. Santos, G. Milinevsky, M. Korczak-Abshire, N. Ratcliffe, P. Trathan

VIII. Współpraca Komitetu z organami rządowymi, samorządowymi, innymi w zakresie reprezentowanej dyscypliny/ problemu naukowego (opis)

(np. współpraca z Sejmem, Senatem, jednostkami administracji rządowej, samorządu terytorialnego, współpraca z towarzystwami naukowymi, z innymi organizacjami).

- 1) Stała współpraca z Ministerstwem Spraw Zagranicznych w zakresie grupy roboczej *Polar Task Force* oraz udziału Polski w pracach Rady Arktyki i działań jako Państwa Konsultatywnego Traktatu Antarktycznego.
- 2) Współpraca z Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego w związku z udziałem organizacją polskiej prezentacji podczas konferencji międzynarodowej Arctic Circle.
- 3) Stałą współpracą z Ministerstwem Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, w ramach świadczenia doradztwa naukowego dla Polskich przedstawicieli w Komisji ds. Konwencji o Zachowaniu Żywych Zasobów Morskich Antarktyki w szerokim spektrum spraw rybołówstwa dalekomorskiego.
- 4) Współpraca z Krajowym Punktem Kontaktowym ds. współpracy z Europejską Agencją Środowiska w ramach Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska (EIONET)

IX. Pozostałe informacje, istotne ze względu na specyfikę działalności Komitetu.

Komitet poprzez działalność Prezydium i Przewodniczącego oraz swoje Zespoły inicjuje oraz angażuje się w nowe międzynarodowe programy naukowe. Mają one zazwyczaj charakter interdyscyplinarny, a należą do nich EU-PolarNet, arktyczny program wielodyscyplinarnych badań roli pokrywy śnieżnej oraz pan-arktyczny program interakcji oceanu z lodowcami uchodzącymi do morza.

Należy podkreślić, że przedstawiciele Prezydium KBP oraz Członkowie KBP aktywnie uczestniczą w popularyzacji wiedzy o obszarach polarnych w różnych formach (wykłady, wywiady dla mediów, artykuły popularno-naukowe), wskazując znaczenie obu regionów polarnych dla globalnych zmian klimatu oraz istotnych komponentów środowiska (poziom mórz) oraz sytuacji geopolitycznej, zwłaszcza w Arktyce.

Istotnym obszarem aktywności jest także promowanie Komitetu, a szerzej polskiego dorobku naukowego, podczas udziału w konferencjach międzynarodowych, czy podczas staży w zagranicznych ośrodkach naukowych.

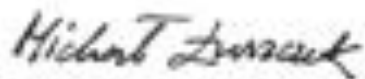
Warszawa, dnia 31 stycznia 2018 r.

Przewodniczący Komitetu Badań Polarnych przy Prezydium PAN

Prof. dr hab. Jacek Jania

Sekretarz Naukowy Komitetu Badań Polarnych przy Prezydium PAN

Dr hab. Michał Łuszczuk